סד: המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר. בכל דיני מכירות שבעולם: **ודאמר נמי בעלמא רבי עקיבא לטעמיה כו'.** כלומר מדמוקמינן בעלמא שאר דיני מכירה דתלו טעמייהו בעין יפה ובעין רעה אליבא דר' עקיבא ורבנן כגון בפ' חזקת הבתים (לעיל דף לז:) דאמרן מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן דלר' עקיבא יש לו קרקע לבעל האילן שאם ימות האילן יטע אחר במקומו ולרבנן אין לו: **מהכא.** ממתני' הוא דדייקינן לה: **ממאי.** דלמא דכ"ע התם בעין יפה מוכר ויש לו (ג) קרקע אי נמי בעין רעה ואין לו והכא בהא פליגי דר' עקיבא סבר אין לוקח רוצה שיתן דמיס למוכר וידרוס

ממאי דלמא רבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן. פירוש היכא דאיכא טעמא דדריסה ופריחה אבל היכא דליכא כמו גבי אילנות לא: הכי

דרבי עקיבא סבר מ)א מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודקאמר נמי בעלמא ר' עקיבא לטעמיה דאמר מוכר בעין יפה מוכר מהכא ממאי דלמא (ה) רבי עקיבא סבר אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים ורבנן סברי אין אדם רוצה

שיטול מעות ויפרח באויר ואלא מסיפא מכרן לאחר ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך (ב) דלמא בהאי פליגי דרבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן ורבנן סברי בתר דעתא דמוכר אזלינן ואלא מהא ב)לא את הבור ולא את הגת ולא את השובך בין חברבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך הא תו למה לי אלא לאו הא קמ"ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודלמא אשמועינן בית וקא משמע לן שדה וצריכא דאי אשמועינן בית משום דבעי צניעותא אבל שדה אימא לא ואי אשמועינן שדה משום דקשי ליה דוושא אבל בית אימא לא אלא מסיפא מכרן לאחר רבי עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך הא תו למה לי היינו הך אלא לאו הא קמ"ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר שמע מינה **איתמר** רב הונא אמר רב הלכה

מכר לית ליה למוכר השתא טענת פריחת אויר ואינו נפסד מקרקע שהוא משייר לעצמו כלום על ידי אילן: **אלא מסיפא.** הך בצא דקתני מכרן לבור ודות לאחר והבית עכב לעצמו רבי עקיבא אומר א"ל הלוקח ליקח לו דרך דבעין יפה מכר לו כדמפרש לקמיה דהשתא ליכא לפרושי טעמא דרבי עקיבא כדלעיל אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים וליכא הכא שום טענה לגוקח אלא זאת דאין רוצה שיתן מעותיו ויפרח באויר ולהאי טעמא לא חייש רבי עקיבא לעיל הלכך טעמיה הכא משום עין יפה הוא וחכ"א צריך לגוקח ליקח לו דרך מן המוכר דבעין רעה מוכר דליכא הכא לפרושי טעמייהו דרבנן כדלעיל דאין אדם רוצה שיטול מעותיו ויפרח באויר ואין למוכר אלא טענת דריסת ביתו לחוד ולהכיא טענה לא חייש רבנן לעיל הלכך משום עין רעה הוא. ולא גרסי' הכא הא תו למה לי דהא לפוס ריהטא משמע שהתליפו בכאן טעמייהו דר' עקיבא אית ליה פריחת אויר ורבנן אית להו טענת דריסה וקשיא ריש"א לסיפא אלא ה"ג מאי לאו בהא קמיפלגי דר"ע סבר מוכר בעין יפה מוכר כו' דאי בתר טעמייהו דלעיל אזלי איפכא הוה להו למימר הכא לרבי עקיבא לרוך ליקח משום טענת דריסה דאי למיטען מוכר ורבנן א"ל משום טענת פריחת אויר דאי דבתרוייהו אדם מקפיד אלא דרבי עקיבא מייפה כח לוקח בכ"מ שיש לו טענה כנגד המוכר ואזיל בתר דעתא דלוקח משום דלא שדי איש זוזי **בכדי** [לעיל מא:] והיה יודע המוכר שכוונת הלוקח לקנות דבר שלם שלא יהא נפסד במקחו כלום דאין אדם מסלק מעותיו לאיבוד הלכך יד לוקח על העליונה ולא חייש לטענת מוכר נגדו כלל ורבנן אזיל בתר דעת דמוכר דיד בעל השטר על התחתונה [לקמן קסו.] אבל גבי מכר אילנות **ושייר קרקע דליכא לא למוכר ולא לגוקח טענת דריסה ופריחת אויר אימא תרוייהו מודו אי עין יפה אי עין רעה: לא את הבור ולא את הגת.** מתני' היא (לקמן דף עא.) וקתני ריש"א המוכר השדה מכר האבנים כו' אבל לא מכר האבנים שאינם לצרכה ולא את הבור ולא את הגת כו'. בבור שבתוך השדה מיירי שהיו עושין בתוך השדה בור להשקותו ולא את הגת שבשדה: **כין חריצין.** שאין מים בבור ואין כרמים סמוך לגת ולא יונים בשובך: **כין ישובים.** מיושבים ואית דגרסי יבשים. כל הנך אינן בכלל שדה וצריך למוכר ליקח לו דרך דברי ר"ע: **הא אי לאמה לי.** אי לאשמועינן טעם דרבי עקיבא דאין לוקח רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים וטעמייהו דרבנן דאין מוכר רוצה שיטול מעותיו ויפרח באויר הא מריש"א דקתני לא את הבור ולא את הגת וצריך ליקח לו' שמעינן לה אלא ודאי משנה יתירא היא לאשמועינן דאפילו בשאר דיני דליכא הנך טעמי מייפה רבי עקיבא כח לוקח משום דמוכר בעין יפה מוכר ורבנן מייפין כח מוכר משום דמוכר: **ודלמא.** טעמייהו דר"ע ורבנן הכא כדלעיל ודקאמרת הא תו למה לי איכא למימר דאשמועינן לעיל בית כלומר פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן וטעמייהו גבי מכירת בית והשתא אשמועינן שדה וצריכא לאפלוגי בתרתי: **דאי אשמעינן בית.** ולא אשמעינן שדה הוה אמינא התם הוא דאמר ר' עקיבא צריך ליקח לו דרך מן הלוקח משום טענת דריסה משום צניעות כלומר התם ודאי יש לו טענת דריסה משום דאדם עושה בתוך ביתו מילי דצניעותא ואינו רוצה שידרסוהו אחרים אבל גבי שדה מודי להו לרבנן דאין צריך למוכר ליקח לו דרך דלא מפקיד לוקח מידי בדריסתו של זה בשדהו דהא ליכא צניעותא בשדה שאינו עשוי אלא לחרישה וזריעה הלכך איצטריך למימני שדה לאשמועינן דבשדה נמי פליג רבי עקיבא: **משום דקשי ליה דוושא.** הלכך יש לו גם בכאן לגוקח טענת דריסה: **אבל בית אימא לא.** פליג ר' עקיבא קמ"ל דבבית נמי מזקא ליה דריסתו משום צניעותא. ולרבנן נמי איכא למימר כי האי גוונא אי אשמעינן בית משום דליכא דוושא ואין לו טענה לגוקח הלכך אזלי בתר טענת מוכר אבל בשדה דאיכא דוושא אימא מודו ליה לר"ע ואי אשמעינן שדה משום דליכא צניעות אבל בית דאיכא צניעות אימא מודו ליה לר"ע לריכא: **אלא מסיפא.** דהמוכר את השדה: **מכרן לאחר.** בור וגת ושובך והשדה עכב לעצמו: **הא הו ל"ל.** לאשמועינן דאזיל רבי עקיבא בתר דעתא דלוקח ורבנן אזלי בתר דעתא דמוכר אפי' היכא דמשתנין הטעמים למפרע הייגו הך דקתני בסיפא דריש"א דמתניתין מכרן לבור ודות ולאחר דמהתם שמעינן דאזיל ר' עקיבא בתר דעתא דלוקח ורבנן אזלי בתר דעתא דמוכר ומדאשמעינן גבי בית הוא הדין גבי שדה דהא מריש"א דהך סיפא דהייגו לא מכר לא את הבור ולא את הגת מינה שמעינן דכי היכי דפליגי גבי בית פליגי נמי גבי שדה דכל טעמי בית דריש"א ופריחה איכא למימר נמי גבי שדה וכיון דאשמעינן דהכא נמי גבי שדה אית להו הנך טעמי דלעיל הוא הדין נמי גבי הך סיפא דמכרן לאחר שמשתנין הטעמים איפכא כדלעיל גבי מכרן לבור ודות אזיל ר"ע בתר דעתא דלוקח ורבנן בתר דעתא דמוכר: **אלא לאו.** שמע מינה הך מסגה יתירא דקתני לאשמועינן דאפילו בשאר מקומות דליכא הנך טעמים מייפה ר"ע כח לוקח משום עין יפה ורבנן מייפין כח מוכר משום עין רעה. והא ליכא למימר דלרבנן אצטריך למתני הך סיפא לאשמעינן דאית להו לרבנן דגבי שדה נמי חייש להו טענת מוכר משום טענת דוושא דמריש"א דקתני המוכר את השדה לא מכר את הבור לא שמעינן להו לרבנן גבי שדה טענת דריסה אלא טענת פריחת אויר (ו) אבל לר"ע הוא דשמעינן ליה דקשי דוושא והשתא קא משמע לן דלרבנן נמי אית להו הך סברא ואי לא תייה הך סיפא הוה אמרינן דמודו ליה רבנן לר"ע דאין צריך ליקח לו דרך דלא חייש לן לרבנן לטענת דריסה דקטעין מוכר ליכא למימר הכי דכיון דמריש"א דהך סיפא שמעינן לרבי עקיבא דקשי דוושא בשדה בהך סברא נמי מודו רבנן דהא לא פליגי בכל הנך בני אדרבי עקיבא אלא דאיהו אזיל בתר דעתא דלוקח ואינהו אזלי בתר דעת המוכר. ותו לא מידי:

הלכה

עין משפט נר מצוה

כב א מרי' פכ"ה מהל' מכירה הלכה ג סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סימן רטז סעיף ד:

רבינו גרשום

ולא מכר הדרך. ודקאמרי' נמי בכל דוכתי בתלמוד מהכא אמרינן. דהכא עיקר מחלוקותן בהכי: ממאי. מציתו למימר דמהכא מייתי ראיה. דלמא לא פליגי לא בעין יפה ולא בעין רעה. אלא בהא פליגי דר' עקיבא סבר משום הכי צריך למוכר לקנות לו דרך מן הלוקח דאין אדם רוצה ליתן מעותיו וידרסוהו אחרים ומשום הכי אין לו דרך למוכר אם אינו חוזר וקונה מן הלוקח. ורבנן סברי דאמרי' אינו צריך ליקח לו דרך דלא גמר ומקני ליה דרך הבור והדות לפי שאין אדם רוצה שיטול מעות ויפרח באויר לבורו ולדותו. אלמא דבאין אדם רוצה פליגי ולא פליגי בעין יפה דבעלמא אימא לך דאפי' ר' עקיבא מודה דמוכר בעין רעה מוכר כגון אדם שמכר אילנות ושייר קרקע לפניו דכל זמן שהאילנות קיימין יכול להחזיק בהן אבל אי מייבשין אינו רשאי לנטוע אחרים תחתיהן משום דמוכר בעין רעה מוכר ומהא לא תפשוט. אלא מסיפא דמתני' מצינן למימר דפליגי ר' עקיבא ורבנן דר' עקיבא סבר דמוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי בעין רעה מוכר: מכרן לאחר. אותן בור ודות: ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח (ללוקח) דרך וכו'. דהא תו למה לי ר' עקיבא לייפות כחו של לוקח בסיפא הא אשמועינן ברישא דכי אמר צריך ליקח לו דרך למוכר ברישא היינו יפוי כח דלוקח ורבנן מייפין כח דמוכר ברישא ובסיפא הא תו למה לי אלא לאו ש"מ דמסיפא שמעינן דפליגי במוכר בעין יפה וכו'. ממאי דילמא לעולם סיפא אצטריך ופליגי בסיפא כדמפלגי ברישא באין אדם רוצה. ודקא קשיא לך הא תו למה לי האי אצטריך דר' עקיבא סבר זיל בתר דעת דלוקח ודעתי' דלוקח אין אדם רוצה שיתן מעותיו ויפרח באויר לבורו ולדותו ומשום הכי אין צריך ליקח לו דרך ללוקח. ורבנן סברי זיל בתר דעתיה דמוכר דאינו רוצה שיקבל מעות בסתם וידרסו אחרים בבית לילך לבורו ולדותו ומשום הכי צריך ליקח לו דרך דהא מרישא איפכא שמעינן האי אין אדם ומשום הכי אצטריך נמי למתני בסיפא דלר' עקיבא לעולם בתר דעתיה דלוקח אזלי' בין היכא דמשמע שאין לוקח רוצה שידרסוהו ובין בסיפא דמשמע שאין לוקח רוצה שיפרח. ורבנן סברי בתר דעתא דמוכר וליכא למשמע מהכא דפליגי כלל בעין יפה. אלא מהא דקתני בסיפא דהאי מתני' איכא למשמע דפליגי בעין יפה דתנן מכר את השדה כו' לא מכר את הגת ולא את השובך בין חברבין דליכא בהו יונים בין ישובין דאיכא בהו יונים וצריך ליקח לו דרך וכו' כדפרישי' ליה לעיל. כלומר אי משום הכי צריך למיתני דר' עקיבא סבר צריך ליקח לו דרך למוכר כדי שילך לשובבו ולבורו משום דכולה זבין ליה. לפי שאין אדם רוצה

מסורת הש"ס

(ה) [ועיל לז. וש"נ, ג) [לקמן עא.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ממאי דלמא בהא פליגי ר' עקיבא סבר: (ב) שם וחכמים אומרים צריך ליקח לו דרך מאי לאו בהא קמיפלגי דר"ע בעין מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודלמא בהא פליגי דר"ע סבר בתר דעתא: (ג) רשב"ם ד"ה ממאי וכו' יש לו בקרקע אי נמי בעין רעה מוכר ואין לו: (ד) ד"ה ורבנן וכו' בלא דרך אבל גבי מוכר אילנות וכו' אין זה הס"ד ותיכוס ויל בעל הסטר על התחתונה נמתק: (ה) ד"ה ודלמא וכו' אמיני לה הנך הגך שתי וכו' ורבנן אדלי בתר: (ו) ד"ה אלא לאו וכו' אלא בעינן פריחת אויר אלא לר"ע הוא:

מוסף רש"י

לא את הבור. שבשדה, אף על פי שאמר לו כל מה שבתוכה (לקמן עא.).

רבינו גרשום (המשך)

שיטול מעות ויפרח באויר לשובבו הא תו למה לי הא כבר שמעינן מרישא דמתני' דהשתא לא מצית לחרוצי כדמתרצת ליה לעיל ולא מייתרא לשום דרשא אלא למשמע מינה דר' עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר וכו'. ודלמא מהא נמי לא תפשוט אלא אשמועינן הכא כי היכא דפלוגתאן לענין בית דר' עקיבא סבר אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים ורבנן סברי דאין אדם רוצה שיטול מעות ויפרח באויר. ה"נ פליגי גבי מוכר את השדה סתם לא מכר לא את הבור ולא את הדות כו'. וצריכא בתרוייהו למתני פלוגתייהו דמהתם לא מפקי' אידך דאי אשמועינן בית הוה אמינא בהא קאמר ר' עקיבא אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסו אחרים משום דבית לצניעותא עביד שמצניע אדם חפצים בביתו. ומשום הכי כולה זבין ליה אבל שדה דלאו לצניעות עביד אימא דלא לימא ר' עקיבא דצריך ליקח לו דרך קמ"ל דאפי' הכי פליג ר' עקיבא. ואי אשמועינן דס"ל לר' עקיבא גבי שדה דאין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסו אחרים הוה אמינא שדה שאני משום דדוושא דריסה שדורסין בה בני אדם קשה לזרעים ומש"ה גמר למקני אפי' דרך שדהו וליית ליה בה כלום ומשום הכי צריך לקנות לו דרך אבל בית דמהני ומעליא ליה דישה אימא דלא מקני ליה משום דנייחא ליה שידרסוהו אחרים קמ"ל דאפי' הכי אין אדם רוצה שיתן מעות וידרסוהו אחרים האיל דבית לצניעותא עביד ותרוייהו צריכי. אלא מסיפא דהאי בבא מכר את השדה וכו' מכרן לאחר איכא למשמע מינה דפליגי ר"ע ורבנן בעין יפה ובעין רעה. הא תו ל"ל היינו דקתני בסיפא דרישא דמתני' ותרי זימני ל"ל לאשמועינן דר' עקיבא סבר זיל בתר דעתא דלוקח ורבנן סברי זיל בתר דעתא דמוכר אלא לאו ש"מ וכו': אחמר

הלכה כדברי חכמים. דמוכר בעין רעה מוכר: **כר' עקיבא.** דבעין יפה מוכר (לקמן עא.). והכי הויא מסקנא כר' עקיבא דאמר ליה רב הונא לרב נחמן הלכתא כוותייכו דמקרביתו לבבא דריש גלותא דשכיחי דייני: **אמר ליה איפכא.** לר' עקיבא בעין רעה ולרבנן בעין יפה. וגמרא הוא דקמפרש דאיפכא הוה תני רב ירמיה ומיהו איהו לא אמר לרב הונא לשון זה איפכא תניא שאם היה יודע שאין רב הונא שונה כמותו לא היה לו לתמוה דהיינו הך דבין לרב הונא בין לרב ירמיה הלכתא דבעין רעה מוכר: **משום הכי לא אמר לך ולא מידי.** דהא את נמי הוה פסקת הלכתא דבעין רעה מוכר: **אזדו לטעמייהו.** דלרב בעין רעה ולשמואל בעין יפה: **האחין שחלקו.** שניהם מוכרין זה לזה: **אין להן דרך זה על זה.** אם חלקו שני שדות אחד גדול חיצון ואחד גדול פנימי ואין הפנימי יכול ליכנס לשדהו אלא דרך חיצון בדרך שהיה אביו נכנס אין לו לפנימי דרך על חיצון משום דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר דרך לעצמו וכיון שמכר לו לאחיו חלקו שבחיצון בעין יפה מכר לו כל השדה והדרך ולא שייר לעצמו במכירה זו כלום והיינו שמואל לטעמיה דפסק כר' עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר דלגבי פנימי שייך למימר עין יפה דאע"פ שצריך לפרוח בחויר לא שייר לעצמו את הדרך אבל גבי חיצון לא שייך עין רעה במה שאינו נותן לו את הדרך שהרי אינו מוכר בשדה זו החיצון אלא לוקח ובלוקח לא שייך עין יפה אבל בשדה הפנימי הוי הוא מוכר שמכר לאחיו חלקו ובההוא שמכר לא שייר לעצמו כלום וליכא עין רעה גדיה כלל: **ולא חלונות כו'.** כגון מפורשת בפ' ראשון (פ): **ולא חלונות כו'.** ואם רצה לבנות בחלירו כנגד חלון אחיו בונה: **קבועות.** כלומר שהלכה כן: **ורב אמר יש להן.** דמוכר בעין רעה מוכר ומשייר לעצמו במה שמכר לאחיו דבר הצריך לו כגון דרך ואורה: הכי גרסינן **לריכא.** ורב אשי הוא דקמהדר הכי לרבינא דלא אזדו לטעמייהו לגמרי ואין ללמוד מחלוקת מחבירתה ומיהו דרך גמרא הוא לומר ואזדו לטעמייהו ולריכא אבל הכא אמוראי הוא דאיירו בה בהדיא ואמרו לימא אזדו לטעמייהו הלכך הוצרך לומר בלשון תירוץ לריכא: **דאי איתמר בהך.** דאחין שחלקו: **בהך קאמר רב.** דיש להן דרך משום דאמרי אחין גידור בה כו' וכמו שהיה לאבא דרך בהן גם לי שעל מנת כן חלקתי: **הדע.** לטענה מעלייתא היא גבי חלוקת יורשין דכתיב תחת אבותיך וגו': **אבל בהך.** דר' עקיבא ורבנן אימא מודי ליה רב לשמואל דמוכר בעין יפה מוכר: **הלכתא כוותיה.** שמואל ורב נחמן תלמידו היה: **דמקרביתו כי ריש גלותא.** רב נחמן חתנא דבי גשיחה הוה ורגיל במקום הדיינים דשכיחי דייני ולאה מעשים בכל יום היאך דייני. אי נמי דייני כך פירש רבינו חננאל: **זה לפנים מזה.** ודריסת הפנימי על החיצון לרשות הרבים: **שניהם במכר.** שמכרן ביחד לשני בני אדם או שניהם ביחד במתנה לשני בני אדם אין לו דרך לפנימי על החיצון דבי היכי דלפנימי זבין ויהב בעין יפה לחיצון נמי בעין יפה יהב חזיין ולא מקרי עין רעה אפילו לרבנן (ב) אלא היכא דמכר את הפנימי ועיכב לעצמו את החיצון (ג) כי מתניתין אבל היכא דלא עיכב לעצמו כלום דכולי עלמא מודו דלזה מכר כל החיצון ולזה כל הפנימי ואין לפנימי על החיצון כלום דלא תהיה עינו יפה לזה ורעה לזה: **וכל שכן חיצון במתנה כו'.** דודאי לא תהיה עינו יפה אצל לוקח ורעה אצל מקבל מתנה דלההוא דיהיב ליה לדידיה רחים ליה: **סבור מינה אין לו דרך.** דכיון דלשניהם מוכר ונותן אין רע לזה וטוב לזה: **מי לא תנן.** בסוף פירקין: **במה דברים אמורים.** דפליגי רבנן ואמרי דצריך לוקח ליקח דרך אבל מוכר לא צריך משום דבעין רעה מוכר הני מילי מוכר אבל בנותן מתנה מודו דבעין יפה יהיב ויהיב גם את הדרך אלמא רבנן דסבירא להו מוכר בעין רעה מוכר גבי נותן מודו דבעין יפה נותן. והלכך הכא לא מיבעיא לרבנן דיש דרך לפנימי על החיצון דגבי חיצון שמכר לו הוי עין רעה וגבי פנימי שנתן לו במתנה הוי עין יפה אלא אפי' לרבי עקיבא דאית ליה עין יפה גבי מוכר גבי נותן מיהא איכא עין יפה טפי והלכך יש דרך לו לפנימי על החיצון דמוכח מילתא דעינו יפה אצלו טפי מחיצון דקא יהיב ליה מתנה: **מתני' המוכר את הבית.** סתם: **מכר כו'.** כללא דמילתא כל תשמישי בית הקבועים מכורין בכלל בית והמטלטלין אינם מכורין: **את הדלת.** דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: **אבל לא את המפתח.** דמיטלטלא: **המכתשת הקבועה.** בקרקע: **אילטרוביל.** עגול שסביב הריחיים לרקיי"א בלע"ז ודבר קבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו: **הקלס.** האפרכסת טרמויי"א (ד) בלע"ז ומיטלטלת היא: הכי גרסינן **לא את התנור ולא את הכיריים.** דכל הנך מיטלטלין הן והכי נמי תניא בתוספתא [פ"ג ה"א]. וכסדר המשנה גרס מכר תנור מכר כיריים ולא נהירא ואם איתא לריך לאוקמה במחוברת לקרקע: הרי

הכי גרים רבינו חננאל ואזדו לטעמייהו וצריכא. והולרך לפרש ולריכא דלא תקשי והא איפליגו בה חדא זמנא וכן היא סוגיית הגמרא בכל מקום:

לא מכר לו את התנור ולא את הכירים ולא את הריחיים. להאי גירסא איירי בתלושין דהא קתני מכר את המכתשת קבועה אם כן כרבי אליעזר דגמרא אתיא ואי בתנור וכיריים מחוברים הא רבי אליעזר הוא דאמר כל הממחובר לקרקע הרי הוא כקרקע אי נמי אומר רשב"א דאייתי בממחובר דסתמייהו מחוברים כדאמרינן (כלים פ"ה מ"ז) וגורר את הטפילה [עד שיהא] בארץ אבל אין חבורו משוב חבור תדע מדמקבלי טומאה הלכך לא מכר אפילו לר' אליעזר תנור וכיריים וריחיים אע"ג דלדידיה מכר את המכתשת ולספרים דגרסי מכר את התנור וכיריים אבל לא את הריחיים צריך לומר דאשב חיבורן חיבור ולא דמו לקבלת טומאה וחיבור הריחיים לא חשיב כולי האי כמו של תנור וכיריים ואין להקשות אמאי נקט בגמרא ולא את הריחיים כיון דאפילו ר' אליעזר מודה דלא מכר את הריחיים ואומר רשב"א דנקט להו משום דבעי למיתני וזמנין שאמר ליה הוא וכל מה שבתוכו כולן מכורים ואפילו ריחיים: נימא

מזה שניהם במכר שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה (ה) כל שכן חיצון במתנה ופנימי במכר חיצון במכר ופנימי במתנה סבור מינה אין להן דרך זה על זה [ב]ולא היא מי לא תנן [ג]במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא [ד]מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב [ה]הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב: **מתני'** [ו]**המוכר את הבית** מכר את הדלת אבל לא את המפתח מכר את המכתשת קבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האיצטרוביל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים [ז]בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו

הרי

מכר את הדלת. דהוי מחובר לבית שהוא מחובר לקרקע וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: אבל לא את המפתח. דלא הוי כלל מחובר דאי בעי מצי לנוטלה ויוצאת ונכנסת היא. המכתשת הקבועה. בקרקע: איצטרוביל. היינו מקום שכיבת הרחיים הסדינין שקבוע בקרקע: אבל לא את הקלת. היינו רחיים העליונה שחוזרת דלא הוי מחובר: מכר את התנור ואת הכירים. אם קבועין בקרקע: בזמן שאמר לו הוא

מסורת הש"ס

(א) [לקמן סב:], ב) [ר"ה כב.], ג) [לעיל ז:], ד) [לקמן קלה:], ה) [לקמן קמב:], ו) [לקמן עא.], ז) [לעיל נג.], ח) ל"ל לרבי עקיבא. רש"ש, ט) [ובתוספתא כ: הוסיף רש"י לפרש אפרכסת ערמוויי"א שעל הריחיים].

תורה אור השלם

נ תחת אבתיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ: תהלים מה יז

גליון הש"ס

גמרא כי היכי דהיו בה אבהתיי. עי' לקמן עא ע"א ברשב"ם ד"ה זכו נכולה וכתוס' שם ד"ה לאחין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכל שכן חיצון וכו' ופנימי בתמנה מאי קנור: (ב) רשב"ם ד"ה ולא וכו' בפ' לאמין. כ"כ בדף ז' ע"ב: (ג) ר"ה שניהם במכר יכו' כי מתניתין ב"כ פי' כגון מכר לו את הבור ואת הדלת כו':

מוסף רש"י

האחין שחלקו. ונטל זה שדה לעפון וזה לדרום והיה אביו רגיל לבוא לו ליכנס דרך זו לתוך זו, אין יכול לומר דרך לי עליך (דע"ל ז:). ולא סולמות. אם נטל זה בית ואבל חב נטל עלייה, אין לו לקבוע סולם בחצירו של זה לעלות לעלייתו (שם). ולא חלונות. לערער על פתיחת אורו (שם). ולא אמת המים. להביאה מן הנהר דרך שדהו של זה לתוך שלו (שם).

עין משפט נר מצוה

ל א ב ג מיי' פכ"ה מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף ט:

לא ד ה מיי' שם הל' ה וסמג שם טוש"ע שם סעיף יא:

לעזי רש"י

צרקיי"א [צירי"א]. מסגרת עץ המקיפה אבן הריחיים.

טרמויי"א [טרימויא"ה]. אפרכסת (משפך שדרכו מכניסים חומר לריחיים וכדומה).

רבינו גרשום

רב הונא אמר הלכה כדברי חכמים. דאמרי מוכר בעין רעה מוכר: ושמואל אמר הלכה כר"ע. דאמר בעין יפה מוכר: אנא איפכא תנינא. דרב הונא דאמר דהלכה כחכמים ס"ל בעין יפה מוכר ושמואל אמר הלכה כר"ע דאמר מוכר בעין רעה מוכר: לא אמר לך מידי. דהיינו כרב סבירא ליה: האחין שחלקו. בנכסי אביהן: אין להן דרך זה על זה יכו'. דהואיל דחלקו בעין יפה חלקו וצריכין ליקח זה מזה דרך וגם לא חזקת חלונות וגם לא חזקת סולמות להניח זה בחצר זה להעלותו לגגו ולא אמת המים של זה לעבור בחלקו של זה: ורב אמר יש להן. דס"ל כלישנא קמא כחכמים דאמרי מוכר בעין רעה מוכר: דאי אשמועינן בהא. בחאין שחלקו דבהא אמר רב דבעין רעה חלקו ויש להן. משום דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך: אבל בהא. גבי מוכר: קאמר שמואל. דהמוכר בעין יפה מוכר אבל בהך דאחין אימא מודי ליה לרב קמ"ל דאפי' הכי פליגי: רב נחמן הוה תלמיד דשמואל כדאמרינן לעיל אמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו ורב הונא הוה תלמיד דרב: הלכתא כוותין. דאמרינן מוכר בעין יפה מוכר: או הלכתא כוותייכו. דאמריתו מוכר בעין רעה מוכר: שניהם מכרו במכר או שניהם נתנו במתנה לשניהם אין להם ללוקחין או למקבלין דרך זה על זה. משום דהמוכר או הנותן בעין יפה מוכר ונותן: מכל שכן דאין להן. היכא דחיצון נותן במתנה דיפה כח מתנה מכח מכירה כדאמרינן בגמ' בסיפא דפרקין ובעין יפה נתן החיצון ופנימי דמכר אין לפנימי דרך על החיצון כלום אע"ג דמשועבד חיצון לפנימי: חיצון מכר ופנימי נתן מהו. מי אמרי' דיפה כח מתנה מכח מכירה ובעין יפה נתן יש לו דרך או לא לטעמיה דר' עקיבא: מי לא תנן בר"א. דאין צריך ליקח להן דרך לדברי חכמים: במוכר. דבעין רעה מוכר: אבל בנותן מתנה נתן את כולה. דבעין יפה נתן הכי נמי לההוא דיהיב מתנה בעין יפה נתן לו ויש לפנימי דרך על החיצון: **פיסקא** המוכר את הבית

גימא מתני' דלא כר' מאיר. מדתנן דלא מכר את המפתח דייק דהא מכח מפתח מסיק דאתיא דלא כר' מאיר ולא כפ"ה דפירש דהשתא מדקתני לא מכר את המכתשת המיטלטל קא פריך: **מחוורתא** דלא כר' מאיר. וא"ת והא קאמר בהמוכר את הספינה (לקמן דף עח:) דרבי אליעזר ור"מ קיימי בחדא שיטה מדתנן בפירקין (דף סז:) רבי אליעזר אומר המוכר את הבד מכר את הקורה וי"ל דלא ממש בחדא שיטה קאמר מדא דהא טעמא דר' אליעזר מפרש בברייתא אלא נקרא בית הבד אלא על שם קורה: **צינור** שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה. איכא לאוקמי אפילו בפרוץ משני רוחות כדרך הציור וכגון שחטטו באמצע לקבל צרורות דבאמי בית קבול חציי מים שאובים שעוברים על אותו בית קיבול כדתנן (מקואות פ"ד מ"ג) החוטט בציור כדי לקבל צרורות בשל עץ בכל שהוא בשל חרס רביעית ר"י אומר אף בשל חרס בכל שהוא כו' דאי לא חטטו אפילו סתום משלשה לדדים לא חשיב כלי כדמוכיח רבינו שמואל מהא דתנן (שם מ"ב) המניח את הטבלא תחת הציור אם יש לה (ו) לבזבז מארבע רוחות כו' ואין נראה לאוקמי בציור שסתום מכל צד ודוקא שמים נופלין מציור למקוה אבל אם נפלו מציור לקרקע ומקרקע למקוה המשכה היא ואינו פוסל המקוה אם יש כבר במקוה כ"ל סלה מי גשמים כדתנן בפרק קמא דתמורה (דף יב.): **אילימא** רבי אליעזר דבית. התם בהא פליגי פי' הקונטרס ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוו הנהו רבנן דאמר לעיל לא רבי אליעזר ולא רבנן ונראה לר"י דזה דחקו לפי מה שמפרש לעיל מכר את המכתשת חקוקה היינו קבעה ולבסוף חקקה אבל לא את הקבועה היינו חקקה ולבסוף קבעה אלמא מיפלגי רבנן בין חקקה ולבסוף קבעה ובין קבעה ולבסוף חקקה מ"כ אתי שפיר כרבנן ובחנם דחק לפרש דמלינן לפרש דחקוקה היינו שלא תלשה מעולם שנחקקה בסלע היולא מן ההר וקבועה בין קבועה ולבסוף חקוקה בין חקוקה ולבסוף קבועה: **הרי היא** בקרקע. השתא קס"ד דכוורת מחוברת ליירי ולריך לפרש והרי היא בקרקע לקנותה בכסף ושטר וחזקה אבל לבסוף דמסקינן טעמא משום דאיתקש ליער קאי אדבש שבתוך הכוורת ולא מיישינן בחיבור הכוורת ואומר רבינו יצחק דהשתא הוה מצי למיפרך וליטעמיך דלא מוקמת טעמא משום היקשא דיער אלא משום חיבור כוורת בטיט אמאי חייב חטאת הרודה ממנה בשבת דה"ל כרודה פת מן התנור דלא מיחייב אף על גב דתנור מחובר ולענין טומאה נמי מקבל הדבש טומאה אפילו במקומה כיון דלא בעי מחשבה ולענין פרוזבול נמי תיפוק ליה דהא איכא מקום שבוכנת עליו כדפריך בהשולח (גיטין דף לז.) גבי עניך נקוב אלא על כרחך דמנח אסיכי כדמשני התם ואם כן אין טעמו של רבי אליעזר משום שמחובר בטיט ומקבלת **ליער**. של עץ או של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממנו מים למקוה: **קבעו בקרקע פוסל את המקוה**. דמים שאובין פוסלין אותו וכיון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מיבטיל תו אם כלי מייה ומשוי להו שאובין למים שבתוכו: **ולבסוף חקקו**. הרי הוא כעושה חריץ בקרקע: **מני**. הך ברייתא דקתני דמשום קביעות בקרקע לא בטיל שם כלי מייה דמעיקרא: **לא ר' אליעזר ולא רבנן**. דפליגי עליה: **הי ר' אליעזר**. מאיזה דברי ר' אליעזר אתה למד דלא סבירא ליה הך ברייתא. וה"ה דה"ל למימר והי רבנן אף אין דרך גמרא להאריך כל כך: **אילימא ר' אליעזר דבית**. דמכתשת חקוקה ולבסוף קבעוה בקרקע משוי לה ומכורה בכלל בית ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוו הנהו רבנן דאמר לעיל לא ר' אליעזר ולא רבנן: **בעין יפה מוכר**. והלכך אע"ג דאיכא תורת כלי עליו כיון דמחובר מכרן המוכר אבל גבי ציור שחקקו ולבסוף קבעו מודי דפסיל מקוה: **ורבנן סברי כו'**. משום דר' אליעזר נקט לה ואכתי כדברי הכל אתיא: **כוורת דבורים**. מחוברת היא בקרקע בטיט: **הרי היא בקרקע**. לכל דבר להיות נקנית בכסף ובשטר ובחזקה ולקנות על גבה מטלטלין ולכתוב עליה פרוזבול כאילו היא קרקע דתנן במסכת שביעית פרק אחרון (משנה ו) אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע ואם אין לו מזכה בתוך שדהו. ולשם [מ"ג] מפורש לפי שראה הלל שנמנעין העשירים מלהלוות לעניים מפני ירלאת שביעית שמשמטת והיו עוברין על מה שכתוב פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' [דברים טו] עמד הלל והתקין פרוזבול פרוז ריוח כמו שהפריז על מדותיו דבמסכת נדה (דף ד:) בול עשירים כמו אלו ראשי בולאות שביהודה (גיטין דף לז.) כלומר ריוח לעשירים שלא יפסידו שלהם ותנן [שביעית פ"י מ"ד] (ו) גופו של פרוזבול מוסרני לכם פלוני ופלוני

אע"ג דקבעה וחקקה במקומה ב) והכא קתני קבעו ולבסוף חקקו במקימו הרי הוא כקרקע ואינו פוסל את המקוה. ודלמא התם בבית בהא קמיפלגי דר' אליעזר דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע סבר מיכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי וכו'. אבל הכא לענין מקוה דלמא כברייתא ס"ל: כוורת דבורים. שעשאה וחיבר לקרקע כו' וכותבין עליה פרוזבול. דקאמר מוסר אני לכם שטרותי אגב האי כוורת כדי שלא תהא שביעית משמטת:

ג) נראה דל"ל דאיתו מכור לר"מ אלא קנים המעמידים וכו'. ב) דברי רבינו נכנסו הוא כדעת ר"י בתוס' ד"ה אילימא ע"ש.

עין משפט נר מצוה

לב א ב מיי' פכ"ה מהל' מכירה הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף יא:

לג ג מיי' פ"ו מהל' מקוואות הל' ו סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעיף לד וסעיף לו (וכתב אלפס עוד בשבועות פ"ב דף ולא.):

רבינו גרשום

וכל מה שבתוכו כולם מכורין. אפי' כלים המיטלטלין שיש בו: מכר תשמישי הכרם. משמע תשמישים בין קבועין בין מיטלטלין ומתני' קתני דלא מכר המיטלטלין דכי היכי דאמר גבי כרם הוא הדין נמי גבי בית: החם קביע. גבי כרם תשמישין קבועין בקרקע ב) אלא קנים המעמידים את הגפנים והצירים שקושרין בהם הגפנים לקנים וכיון דמחובר לקרקע הרי הן כקרקע ומש"ה הרי אלו מכורין אבל הכא לא קביע מפתח ומיטלטל ומשום הכי לא מכור: אף מפתח. נמי קבוע בדלת דאינו נפרד ממנו כלל ואפי' הכי קתני דלא מכרה. אלא מחוורתא מתני' דלא כר' מאיר: ואת הנגר. היינו בריח שקבוע בבותל למעלה מן הדלת וכשנועל הדלת נופל הנגר עד לארץ ונועלו: ואת המנעול. קבוע בדלת: אבל לא את המפתח. דמיטלטל: מכר את המכתשת החקוקה. כמו סלע היוצאת מאליה מקרקע שהיא מחוברת מעיקרא ותוקקין אותה במקומה לצורך מכתשת ומשום הכי הוי כקרקע ומכורה היא: אבל לא את המכתשת קבועה. שהיתה תלושה מעיקרא והדר קבעה וחקקה כלו' דלא מיחבר היא: אבל לא מכר לא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים. משום דכל הני מטלטלין ניהו ולא כקרקע דמי. תנור שהוא עשוי כגיגית רחב מלמטה וצר מלמעלה: ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע. אפי' מכתשת הקבועה ואת התנור והכי נמי ריחים דמחוברין לקרקע הרי הן כקרקע ומכורין ומסתברא דמתני' ר' אליעזר היא: בין כך ובין כך. אפי' אמר לו הוא וכל מה שבתוכו: לא מכר לא את הבור כו'. דכל הני רשות בפני עצמן הן ולא שייכי כלל עם הבית: ת"ר ציור שחקקו. כדי לקבעו מן המעיין ועד המקוה שילכו המים למקוה דרך הציור: פוסל את המקוה. משום דהמים דרך הציור שהוא כלי באין למקוה והוו כמים שאובין דלאו כקרקע הוא: קבעו. מתחלה לארץ: ולבסוף חקקו. כשהוא מחובר: אינו פוסל את המקוה. דכקרקע דמי הואיל ולא הוי ליה תורת כלי בתלוש: לא ר' אליעזר ולא רבנן. אי נימא ר' אליעזר דבית. דאמר לעיל כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע והכא קתני ציור שחקקו ולבסוף קבעו אע"ג דמחובר לקרקע פוסל את המקוה. ולא רבנן דאמרי לעיל מכר את המכתשת חקוקה אבל לא את הקבועה משום דלא כקרקע דמי הואיל שהיתה תלושה מעיקרא

מסורת הש"ס

א) ולקמן עח:, ב) ב"ק סז. [תוס' מקוואות פ"ד, ג) [לעיל לז. וש"נ], ד) לקמן פ: שביעית פ"י מ"ז עוקצין פ"ג מ"י, ה) גם"ל: בכותל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאי כר"מ: (ב) רשב"ם ד"ה הרי וכו' אלא מאני תשמישתיה כל"ל וכן בסמוך: (ג) בא"ד שהוא דבר גדול מבית בטילי וכו' אמר לו כל: (ד) ד"ה לימא וכו' דלא מכר וכו' המוכר את הספינה נ"ב בדף ע"ח ע"ב: (ה) בא"ד כדתנן במתני'. נ"ב בסוף דף ס"מ: (ו) ד"ה הרי הוא בקרקע וכו' ותנן זהו גופו וכו': (ז) תוס' ד"ה ציור וכו' בזבזים מלרבע רוחות כו' ואין צריך לאוקמי:

מוסף רש"י

ציור שחקקו ולבסוף קבעו. והמעיין כו מי גשמים או מי נהר למקוה, שפלו משום מים שאובין (ב"ק סז:). קבעו ולבסוף חקקו. לאו כלי הוא אלא מרעא מעיקרא היא (שם).

הרי כולן מכורין. כל הנך תשמישין המיטלטלין. אבל שאר (ב) מיני תשמישתיה לא מיזדבני ולא על גב דאמר כל מה שבתוכו אני מוכר לך שלא ריבה בלשון זה אלא תשמישין המיוחדין לבית זה שאינן רגילין להשאילן מפני כבידן ומפתח נמי עיקר תשמישו לפותחת של דלת זו ואין רואו לאחרת והיינו טעמא דלא זבין שאר מיני תשמישתיה דלא בטילי לגבי בית אי נמי אינו רוצה להתרחק מן השכונה שלו וידור בבית אחר ונריכין לו מטלטלין. אבל גבי חצר תנן לקמן [סז.] דאם אומר לו כל מה שבתוכה הרי כל מטלטלין מכורין דהיינו כל מאני תשמישתיה דאיקרו מטלטלי לגבי מחיטו ושערי בפ' מי שמת (לקמן דף קג.) דכיון דמסתלק מכל השכונה מכר את כולן דטורח הוא לו להוליא כליו משם אי נמי לגבי חצר שהוא דבר גדול (ג) בטילי. וגבי מוכר את העיר תנן [סח.] דאם אמר כל מה שבתוכה מכר את הכל אפילו בהמה ועבדים דהוו מטלטלי דניידי וכ"ש חיטו ושערי דכיון דמסתלק מכל העיר מכל וכל רוצה להסתלק דטורח הוא לו להוליא מטלטלי לעיר אחרת א"נ בטלין לגבי העיר. כללא דמילתא כל מכר הגדול מחבירו ריבה למכור יותר הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **גמ' לימא מתני'**. דקתני (ד) לא מכר מכתשת המיטלטל דלא כר"מ דאי כר"מ האמר בפרק המוכר את הספינה בברייתא בגמ' מכר כרם מכר תשמישי כרם כגון קנים שבכרם שהן לריכה כדתנן במתני' (ה) וה"ה למוכר בית שמוכר תשמישי בית: ומשני **הכא קביע**. כלומר התם בדר"מ איכא למימר דלא חיירי ר"מ אלא בתשמישין הקבועין לעולם בתוך הכרם שאין מזיזין אותם משם לעולם ואע"ג דאינם קבועין בקרקע אבל מכתשת שאינה קבועה בקרקע זימנין דשייליי לה ולא קביעא בבית כל כך: **והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביעא**. לעולם שאין מזיזין אותו משם להטלטל ממקום למקום אף מפתח בשל עץ מייירי דקביעא שיש מפתחות שאין מזיזין אותן מן הפותחת כגון של בני כפרים ואפ"ה לא מכר את המפתח דאי איתא דבמפתח שאינו קבוע מיירי ליפלוג וליתני בדידה המוכר את הבית מכר את המפתח קבוע אבל לא את המיטלטלת כדקתני גבי מכתשת וכ"ש דלת דקביע טפי אלא מדקתני דלת שמעינן דליכא לאיפלוגי אלא בין דלת למפתח ואע"ג דקביע בדלת אינו מכור שהרי תשמיש קל הוא ונוח לטלטלו ופעמים שמיטלטלת אבל לא תדיר: **גגר**. בריח וקבוע בכותל: **מנעול**. קבוע בדלת: **המכתשת החקוקה**. כגון סלע היולא מן הכותל וחקק שם מכתשת: **אבל לא את הקבועה**. שהיתה חקוקה ועשויה ואח"כ קבעה בקרקע ה) ודלא כמתני' ומתניתין ר' אליעזר היא דפליג בסיפא ואמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וכן פירש ר' חננאל וכן עיקר: **ר' אליעזר כו'**. אמכתשת קבועה פליג: **בין כך ובין כך**. בין שאמר לו כל מה שבתוכו בין שלא אמר: **לא מכר לא את הבור כו'**. דאינו בתוכו של בית אלא בניינים בפני עצמן הן: **תורת כלי עליו קודם שקבעו** לא מיבטיל תו שם כלי מייה ומשוי להו שאובין למים שבתוכו: **ולבסוף חקקו**. הרי הוא כעושה חריץ בקרקע: **מני**. הך ברייתא דקתני דמשום קביעות בקרקע לא בטיל שם כלי מייה דמעיקרא: **לא ר' אליעזר ולא רבנן**. דפליגי עליה: **הי ר' אליעזר**. מאיזה דברי ר' אליעזר אתה למד דלא סבירא ליה הך ברייתא. וה"ה דה"ל למימר והי רבנן אף אין דרך גמרא להאריך כל כך: **אילימא ר' אליעזר דבית**. דמכתשת חקוקה ולבסוף קבעוה בקרקע משוי לה ומכורה בכלל בית ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוו הנהו רבנן דאמר לעיל לא ר' אליעזר ולא רבנן: **בעין יפה מוכר**. והלכך אע"ג דאיכא תורת כלי עליו כיון דמחובר מכרן המוכר אבל גבי ציור שחקקו ולבסוף קבעו מודי דפסיל מקוה: **ורבנן סברי כו'**. משום דר' אליעזר נקט לה ואכתי כדברי הכל אתיא: **כוורת דבורים**. מחוברת היא בקרקע בטיט: **הרי היא בקרקע**. לכל דבר להיות נקנית בכסף ובשטר ובחזקה ולקנות על גבה מטלטלין ולכתוב עליה פרוזבול כאילו היא קרקע דתנן במסכת שביעית פרק אחרון (משנה ו) אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע ואם אין לו מזכה בתוך שדהו. ולשם [מ"ג] מפורש לפי שראה הלל שנמנעין העשירים מלהלוות לעניים מפני ירלאת שביעית שמשמטת והיו עוברין על מה שכתוב פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' [דברים טו] עמד הלל והתקין פרוזבול פרוז ריוח כמו שהפריז על מדותיו דבמסכת נדה (דף ד:) בול עשירים כמו אלו ראשי בולאות שביהודה (גיטין דף לז.) כלומר ריוח לעשירים שלא יפסידו שלהם ותנן [שביעית פ"י מ"ד] (ו) גופו של פרוזבול מוסרני לכם פלוני ופלוני

ה) נראה דל"ל דאיתו מכור לר"מ אלא קנים המעמידים וכו'. ב) דברי רבינו נכנסו הוא כדעת ר"י בתוס' ד"ה אילימא ע"ש.

ופלוגי הדיינין שבמקום פלוגי שכל חוב שיש לי אצל פלוגי שאגבנו כ"ז שארלה והדיינין חותמין עליו מלמטה או העדים והלכך משמסר שטרותיו לב"ד לגבותן ואיהו לא קבני לא קרינא ביה לא יגוש[ג] דדיינין קמגבו ליה והפקר ב"ד הפקר וה"מ כשיש לו קרקע אלוה דדמי כאילו יש למלוה משכון דבמשכון לא שייך לא יגוש [ה] שכל מה שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נראין עוקרין דבר מן התורה התקינו כן נראה הטעם בעיני. ומרבי זקני זצ"ל[ד] שמעתי דהיינו טעמא דסתם לוה אין רגילין להלוותו אא"כ יש לו קרקע להשתעבד למלוה ובמילתא דשכיחא תקינו רבנן אבל בשאין לו קרקע מילתא לא שכיחא היא ולא תקינו רבנן פרוזבול. ואמא רבי אליעזר למימר דאם יש אלוה כורת דבורים כותבין פרוזבול דסד"א אע"ג דהרי היא בקרקע אמאר דברים אבני הן תקנה לא חשיבא קרקע אלא סמכא דעתיה דמלוה עילויה הואיל ויכולין לטלטלה קמ"ל: **ואינה מקבלת טומאה.** זו הכוורת במקומה דכיון דמחוברת היא לקרקע יצאה מתורת כלי וגם הדבש שבתוכה אינו מקבל טומאה דבטל לגבי כוורת. ודוקא במקומה אבל אם נטלה משם אז מקבל הדבש טומאה כמאן דאמר[ב] בפרק המוכר את הספינה אלא בעי מחשבה דאיכא מאן דמצריך מחשבה והלכך אצטריך הכא גבי טומאה למיתני במקומה והי"ה לכל הנך מילי: **והרודה ממנה.** כשהיא במקומה דהיינו מקום גידולו של דבש חייב חטאת כמולש מן הקרקע. אלמא לר' אליעזר מקקו ולבסוף קבעו כקרקע משוי ליה ובריתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הכי רבנן היא: **אינה כקרקע.** (ג) משום דחיבור בקרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת טומאה במקומה וגם הדבש אלא בעי מחשבה כדתניא לקמן בהמוכר את הספינה [פ:]: ה"ג **הסס אמר רבי אלעזר מאי טעמא דר"ש.** דחשיב לכוורת דבורים כמחובר דכתיב ויטבול אותה ביערת הדבש ביהודתן כתיב ובדבש במקום גידולו מיירי (ד) וקרי ליה יער והלכך חשיב ליה מחובר ואפי' אין הכוורת מחוברת ממש בקרקע אבל גבי ציור שמקקו ולבסוף קבעו מודי ר"ש דחשיב כלי ופסיל מקום כדקתני בריתא ואכתי לא ידעינן הי מיהו ר"ש דלית ליה הך בריתא: **דף של נחתומין.** נסר רחב לערוך עליו ולוש את הפת. ולי נראה הוא דף שקבוע בכותל ליתן עליו את הפת למכור כעין שעושין פלטרין שלנו בכותל בתיהן מבחוץ. ולקמן [ע"ב] מוקי בדף של מתכת דפשוטיהן טומאין: **רבי אליעזר מטהר.** דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: **וחכמים מטמאין.** דלא בטיל לגבי קרקע. ותיקון הדף שמחליקין אותו לכך הוא במקום חקיקת הציור דתיקון משוי לה גמר כלי לקבל טומאה. ומדלא קמפליג בין תקנו ולבסוף קבעו ובין קבעו ולבסוף תקנו אלמא לרבי אליעזר הכל טהור לא שנא מקקו ולבסוף קבעו לא שנא קבעו ולבסוף מקקו ולרבנן הכל טמא. אלמא ההיא בריתא דציור דלעיל דקמפליג בין קבעו ולבסוף מקקו ובין מקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר דאי ר"ש אפי' מקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן אפילו קבעו ולבסוף מקקו נמי יפסול את המקוה: **לעולם רבי אליעזר.** סבירא ליה כבריתא דציור שמקקו ולבסוף קבעו אכתי כלי הוא ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא דר' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן והלכך בקבעו מיקל ר' אליעזר אבל לעיל גבי ציור שמים שאובים פוסלין את המקוה מן התורה כדתניא בת"כ[ה] יכול מילא מים על כתפו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים התם מודי ר"ש דפסיל מקוה דמשום קביעותו בקרקע לא בטיל מינה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראוין למדרש וכדתנן במס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרש מיטמא טמא מת ובמסקנא נמי מוקמינן לה בדף של מתכת: ומתמה גמ' **מכלל דשאיבה דאורייתא.** דמדקא משני הכי שמעינן דבריתא דלעיל בפסול שאיבה דאורייתא מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמרי' במסכת יבמות (דף פב:) שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאיבה דאיתקש למעין כדפרישית לעיל ואפילו נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא ח"ג קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי ציור המקוה היה עשוי כבר כהוגן ואח"כ קבעו שם ציור דקתני פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: [ו]**ועוד.** אפילו אם תמצא לומר דאתמירו ביה רבנן כשל תורה הכא גבי דף נמי דאתאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דבשלמא עץ אתקש לשק [דכתיב] כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתיב] (במדבר לא) אך את הזהב וגו' ולא אתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא דהיינו דרבי אליעזר לא קמפליג מידי בין [ז]חקקו מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי ברבי חנינא כו'.** משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדף של מתכת: אלא

ואינה מקבלת טומאה במקומה [א]**והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור התם כדאמר ר' אלעזר טעמא** [ב]**דאמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב** [ג]**ויטבול אותה ביערת הדבש מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת אלא ר"א דדף דתנן** [ד]**דף של נחתומין שקבעו בכותל ר"א מטהר** [ה]**וחכמים מטמאין מני אי רבי אליעזר אפי' חקקו ולבסוף קבעו אי רבנן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי לעולם רבי אליעזר היא ושאני פשוטי כלי עץ דטומאה דרבנן מכלל דשאיבה דאורייתא והא**

[ומקבלת[ח] טומאה במקומה]. וא"ת מה טעם נקט גבי טומאה במקומה דאין חילוק בין במקומה בין שלא במקומה דהא לאו מחוברת היא ואומר ר"ת דשלא במקומה מקבלת טומאה כיון דמטלטלין אותה ממקום למקום ודמי לשאר כלים שבנית וגזרו בה רבנן טומאה דלמא אתי לאיחלופי: **ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן.** וא"ת דבהך דחזו למדרסות איכא טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת ק"ו מפכין קטנים כדאמרינן בפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כה:) ובפרק על אלו מומין (בכורות דף לח.) נמי פריך ואין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשק בעינן ומשני בהך דחזו למדרס ואי בשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה כדמוכח ברים חולין (דף ג. ופס ד"ה כגון) דאמר הכל שוחטין ואפי' טמא במוקדשין אאי טמא דאיטמי במאי כו' ומשני כגון שבדק קרומית של קנה ושמט בה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי משני וכ"ת התם בדלא עבדה כעין כלי דעל כרחך מיירי בדעבדה כעין כלי דקדשים טעונים שחיטה בכלי כדאמרי' בהתודה (מנחות דף פב:) מוקמי לה במאכלת ועוד תנן במסכת כלים (פ"ב מ"ח) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז. ופס) כלי עץ [ט] וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחך טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אלא מדרבנן כדאמרינן במסכת שבת (שם) ופירש רבינו שמואל דודאי אין להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בדף של מתכת ויש מפרשים בדף של נחתומין אע"פ שהוא פשוטי כלי עץ מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם דדרים בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני כלי [ו] יכול אפילו הסולם והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראיה לרבות את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחך כשאין ראוין למדרס מדלא נקט מטה כמה ופסקל והוה ליה לרבויינהו מקראי דמשכב ומושב ובאין להם בית קבול [ו] אייתי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקם אלמא מקבלי טומאה ואע"ג דמפיק להו מקרא לא הוי אלא אסמכתא כמו כמה דרשות דת"כ ובספרי דלא הוי אלא אסמכתא וכן משמע בפרק שתי הלחם (מנחות דף לו:) א"ר יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה ברגלי השולחן ולא בשולחן עצלא המתהפכת טמאה פירוש דדרשינן השולחן הטהור מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה עצלא המתהפכת מיבעי להא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה לו בית קבול אבל עצלא המתהפכת שאין לה בית קבול מיבעי ואי דרשה גמורה היא [ח] דת"כ אמאי מיבעי מיפוק ליה מקרא דהתם אלא ודאי אסמכתא היא ובטבלא המתהפכת מספקא ליה אי מקבלא טומאה מדאורייתא כדפירש הקונטרס התם משום דעדיפא משאר פשוטי כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני לדדין ולמאן דאמר למטה היתה טמא מדכתיב הטהור:

מכלל דשאיבה דאורייתא. לשב"ס ור"ת מפרשי דכולו שאוב הוי דאורייתא ומביאים ראיה מדתניא בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה יהא

יהא

מסורת הש"ס

(ה) שבת לה. לקמן פ: ע"ש, ב) כלים פט"ו מ"כ, ג) [דברים טו], ד) [כש"י גיטין לז. ד"ה אלא על הקרקע], ה) [שמיני פרשה ט], ו) [מכלו שיך לע"כ], ז) [ל"ל קבעו], ח) ל"ל ואינה מקבלת. יעב"ץ ועי' קונך שיעורים אות רפה.

תורה אור השלם

ו וּרוּנָתָן לֹא שָׁמַע בַּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קָצָה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בִּיעָרַת הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל פִּיו וַתֶּאֱרְנָה עֵינָיו: שמואל א יד כז

הגהות הב"ח

(ה) רשב"ם ד"ה (נדף הקודם) הרי היא כקרקע וכו' לא שייך לא יגוש דכבבוי ועומד הוא שכל מה שיוכלו: (ב) ד"ה ואינה וכו' בפרק המוכר. נ"ב בדף פ ע"ב: (ג) ד"ה אינה כקרקע דמשום: (ד) ד"ה כ"ג וכו' מיירי וקא קרי ליה: (ה) תוס' ד"ה ואמאי וכו' כלי עץ וכלי עור וכלי עצם: (ו) בא"ד כיום השמיני כלי עץ יכול וכו' ת"ל מכל כלי עץ: (ז) בא"ד ובאין להם בית קיבול נמי אייתי וכו' דא"ד יומנן: (ח) בא"ד דרשה גמורה היא ההיא דתורת כהנים אמאי קבעי:

עין משפט נר מצוה

לד א מי' פכ"א מהל' שבת הל' ו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכא סעיף יג:

לה ב מי' פי"א מהל' כלים הלכה כד:

רבינו גרשום

ואינה מקבלת טומאה במקומה. דלאו כלי הוא דכקרקע דמי: חייב חטאת. משום דחולש דבר המחובר: וחכמים אומרי' אינה כקרקע וכו'. והשתא משמע דלא ר' אליעזר היא דהא ברייתא קתני גבי ציורי חקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה דלא כקרקע דמי. ולא רבנן היא דאמרי אינה כקרקע ובריתא קתני קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה אלמא (דלאו) דכקרקע דמי: התם טעם דר' אליעזר. דחשיב ליה כקרקע משום דכתי' ויטבול אותה ביערת הדבש. מה ענין הטבלה אצל יער אלא מה יער כו'. אבל לענין ציורי כברייתא ס"ל. ורבנן לית להו האי דרשה דר' אליעזר להכי קסברי דכל שעה אינה כקרקע אבל בציורי כברייתא סבירא להו: דף של נחתומים. נסר שמתקנין על גביו הלחם: ר' אליעזר מטהר. דלא קא מקבל טומאה הואיל דקבעה בקרקע דמי: מני. ברייתא דציורי: אי ר' אליעזר אפילו חקקו. לציורי ולבסוף קבעו לא ליפסל דכקרקע דמי כדקתני הכא דף של נחתומים אע"ג דתקנו קודם וקבעו בכותל ר' אליעזר מטהר דכותל כמחובר. ואי רבנן אפי' קבעו לציורי ולבסוף חקקו נמי לפסול דתורת כלי עליו דכי היכי דאמר הכא בין קבעו לדף בכותל ולבסוף תקנו בכותל עצמו ובין תקנו בתחלה ולבסוף קבעו כל שעה טמא דלאו ככותל דמי הכי נמי אפי' קבעו ולבסוף חקקו ליפסל: לעולם ר' אליעזר ושאני פשוטי כלי עץ. דלית להו בית קבול כגון דף: דטומאה דרבנן. כלומר מדרבנן מקבלת טומאה ולא מדאורייתא ומשום הכי מטהר אפי' כי תקנו ולבסוף קבעו. אבל גבי מים שאובים דאורייתא ודאי פסול הוא. ומקשי' לר' אליעזר מכלל דשאובין דאורייתא. כלומר מים שאובין שפוסל את המקוה